

Barcelona, 5 de juny de 2014

Presentació de l'estudi: "El sector empresarial a Catalunya i Espanya. Impacte econòmic de diferents escenaris polítics"

Objectiu i abast de l'estudi

L'objectiu de l'estudi és aportar informació útil per valorar l'impacte econòmic d'un canvi d'estatus polític a Catalunya sobre el sector empresarial, principalment des de la perspectiva dels fluxos i saldos comercials, de l'estalvi, la inversió, el finançament i el crèdit. Aquest estudi complementa un informe anterior, ja presentat, sobre l'impacte econòmic d'un Estat propi en el sector públic. Al mateix temps, dona compliment al mandat del Ple de la Cambra de Comerç de Barcelona d'analitzar les conseqüències econòmiques associades a un Estat propi a Catalunya.

Com també era el cas de l'informe precedent, es parteix de la base que un Estat català formaria part del marc institucional europeu, especialment en els àmbits comercial (llibertat de circulació de persones, mercaderies i capitals) i monetari (utilització de l'euro).

Principals macromagnituds comparades

El primer apartat de l'estudi analitza la dimensió i l'evolució recent d'algunes macromagnituds bàsiques de l'economia catalana i les compara amb els valors corresponents per al conjunt de l'economia espanyola i de l'economia espanyola sense Catalunya, a partir de les últimes dades estadístiques disponibles.

Entre d'altres dades, es posa de manifest que l'economia catalana té un PIB similar al d'estats europeus com Finlàndia o Grècia i un PIB per càpita (ajustat per PPC: Paritat de Poder de Compra) similar al de Finlàndia i entre 10 i 13 punts inferior a Dinamarca i Àustria. Catalunya representa el 18,8 % del PIB espanyol amb dades de 2013 (18,5 % el 2008), el 24,4 % de la indústria manufacturera, el 23,5 % de la inversió en R+D empresarial, el 22,0 % de les exportacions de béns i serveis, i el 20,5 % de la inversió productiva.

Cal destacar especialment el fet que el 2013 l'economia catalana va registrar un superàvit comercial amb l'estranger d'uns 11.000 M€ (el 5,8 % del PIB català). Per tant, Catalunya aporta gairebé la meitat (44,8 %) del superàvit comercial del conjunt de l'Estat (uns 25.000 M€). Per altra banda, el saldo comercial amb l'estranger d'una economia espanyola sense Catalunya, amb les dades del 2013, es reduiria fins a l'1,6 %, en comparació amb el 2,4 % registrat amb Catalunya.

Fluxos i saldos comercials

Al segon apartat de l'estudi s'analitza, en primer lloc, la dimensió i l'evolució recent dels principals fluxos comercials entre les economies catalana i espanyola. En segon lloc, s'estima l'impacte sobre el PIB d'un possible canvi en el volum de comerç entre les dues zones.

Les principals fonts utilitzades són les Taules Input-Output de Catalunya (TIOC), les estimacions del PIB català i l'Enquesta de Productes Industrials segons IDESCAT, la base de dades C-Intereg del centre d'investigacions CEPREDE i una enquesta de la Cambra de Comerç de Barcelona de

l'any 2012. Les diferències entre les fonts es deuen principalment a que fan referència a variables diferents.

Per exemple, segons la TIOC de 2005 (últim any disponible), les vendes de béns i serveis des de Catalunya a la resta de l'Estat representaven un 22,6 % del PIB català en termes de valor afegit, les destinades a l'estranger el 18,1 % i les realitzades dins de Catalunya el 59,3 %.

Segons l'Enquesta Industrial de l'any 2012, les vendes de productes industrials catalans a la resta de l'Estat representaven el 39,3 % de la xifra de negoci del sector i les realitzades a l'estranger el 31,4 %. Segons C-Interreg amb xifres referides al 2013, les vendes de béns de Catalunya a l'estranger representaven el 28,7 % i a la resta de l'Estat el 21,7 % del PIB.

Finalment, l'enquesta de la Cambra realitzada l'any 2012 a més de 3.000 empreses de tots els sectors, representativa del sector empresarial català en el seu conjunt, posava de manifest que les vendes a la resta de l'Estat representaven el 22,5 % i a l'estranger el 13,6 % de la xifra de negoci. Però es detectaven grans diferències segons el sector i la dimensió empresarial: a la indústria les vendes a la resta de l'Estat representaven el 29,3 % i les exportacions a l'estranger el 31,0 %, mentre que per a les grans empreses el mercat espanyol representava el 34,5 % de les vendes.

Segons IDESCAT, el saldo comercial de Catalunya amb la resta de l'Estat és positiu, situant-se a l'entorn del 5 % del PIB català els últims anys. Segons la mateixa font per a l'any 2013, Catalunya registra un saldo exterior total (amb l'estranger i amb la resta de l'Estat) positiu i equivalent a un 10,7 % del PIB català. En canvi, una economia espanyola sense la catalana registraria un saldo exterior total (amb dades del 2013) del 0,4 %, uns dos punts percentuals inferior al que registra amb Catalunya.

L'informe parteix de la base que, si el canvi d'estatus es produeix de forma pactada, no té perquè afectar necessàriament als fluxos i saldos comercials entre les dues economies. No obstant, l'estudi valora les possibles vies que podrien portar a una reducció del comerç bilateral entre Catalunya i Espanya en un escenari conflictiu: un boicot comercial, l'anomenat "efecte frontera" o la imposició d'aranzels i altres barreres no aranzelàries sota la hipòtesi d'una sortida de l'àmbit comercial europeu.

La última possibilitat no es contempla, ja que es contradiu amb la hipòtesi de base de l'estudi (continuïtat dins del marc institucional europeu). Pel que fa a les altres dues vies, es destaca la dificultat per anticipar i quantificar els efectes sobre una base objectiva. Per aquest motiu, l'estratègia adoptada a l'estudi es limita a quantificar l'impacte en el PIB associat a diferents escenaris de contracció del comerç entre les dues zones, identificant el que podria ser el pitjor escenari i suggerint criteris per avaluar l'ordre de probabilitats dels diferents escenaris.

L'estudi també considera l'experiència d'altres països, començant per Portugal, que registra una intensitat del comerç amb Espanya que és tres vegades inferior a la registrada per l'economia catalana. No obstant, es destaca el pes de la història per explicar aquestes diferències i es conclou que seria altament improbable una contracció del comerç bilateral entre Catalunya i Espanya per situar-lo al nivell de Portugal, sobretot a curt i mitjà termini.

També s'analitza el cas de Txèquia i Eslovàquia, que es van separar l'any 1993. En aquesta cas la diversificació del comerç cap a altres mercats va més que compensar la reducció dels fluxos comercials entre els dos països. De fet, l'impacte negatiu sobre el comerç a aquestes economies va ser superior amb la desintegració del mercat soviètic (1991) de la mateixa manera que a

Finlàndia. Finalment, es considera el cas d'Eslovènia, que va patir una forta contracció de les exportacions i del PIB l'any posterior a la independència (1991), que va coincidir en el temps amb la desintegració dels mercats soviètic i iugoslau, de manera que és difícil separar els efectes. La conclusió és que cap d'aquestes experiències internacionals seria directament aplicable al cas català.

L'anàlisi de l'impacte d'una possible contracció del comerç bilateral entre Catalunya i Espanya es fa a partir de les següents hipòtesis: (i) la reducció dels fluxos comercials és simètrica a les dues zones (si, per exemple, les exportacions de Catalunya a Espanya cauen un milió d'euros, les importacions catalanes d'Espanya cauen pel mateix valor); (ii) els efectes es concentren a curt i mitjà termini, durant un període de tres a cinc anys, (iii) de manera que la possibilitat per substituir les vendes perdudes per mercats alternatius i les compres per producció domèstica és limitada. (iv) Finalment, es tenen en compte els efectes indirectes a través de la renda disponible i el consum.

Es contemplen cinc escenaris, amb reduccions del comerç bilateral d'entre el 10 % i el 50 %. Els resultats obtinguts apunten a caigudes del PIB per a Catalunya entre el -1,1 % i el -5,7 % en el pitjor escenari, i entre el -0,3 % i el -1,4 % per a Espanya (sense Catalunya). Pel que fa als saldos comercials, en el pitjor escenari, Catalunya registraria un saldo comercial confortablement positiu, mentre que l'economia espanyola tornaria a xifres negatives (-1,0 % des del 2,4 % actual amb Catalunya). Per tant, una contracció del comerç bilateral per raons no econòmiques perjudicaria a les dues parts. Relativament més a Catalunya en termes d'impacte sobre el PIB, però continuaria mantenint un saldo exterior positiu, mentre que l'economia espanyola podria tornar a registrar saldos exteriors negatius.

Tenint en compte que la quota en la producció de béns exportables a Catalunya d'empreses amb seu a l'estranger o a la resta de l'Estat es podria situar a l'entorn del 50 %, una caiguda del comerç bilateral del 50 %, com la contemplada en el pitjor escenari, seria molt improbable. La raó és que afectaria al 100 % de les vendes al mercat espanyol del 100 % de les empreses catalanes que venen en aquest mercat. Els escenaris més probables se situen per sota del 20-30 % en un entorn altament conflictiu i molt possiblement per sota d'aquests valors si el grau de conflicte és moderat. Per altra banda, cal advertir que l'estudi no inclou el possible impacte indirecte sobre la inversió i les expectatives de creixement, i que els efectes podrien variar molt en funció dels sectors i del tipus d'empresa.

A l'informe també s'inclou un apartat sobre l'estructura i dimensió empresarial comparada a les dues zones. Aquest apartat també conté una aproximació al grau d'integració empresarial, és a dir, a la proporció d'empreses catalanes amb establiment a la resta de l'Estat i d'empreses espanyoles amb centres de producció a Catalunya. Malgrat les limitacions de la font utilitzada (els ingressos territorials de les cambres de comerç fins al 2009), es posa de manifest un significatiu grau d'integració empresarial en les dues direccions, superior amb tota probabilitat al 10 % de la xifra de negoci empresarial.

Estalvi, inversió, finançament i crèdit

La taxa d'estalvi agregat (públic i privat, familiar i empresarial) de l'economia catalana es va situar en el 26,9 % del PIB el 2013, un percentatge significativament per sobre de l'economia espanyola sense Catalunya (19,1 %). Mentre que la taxa d'inversió és inferior a Catalunya (16,2 %) en comparació amb Espanya sense Catalunya (18,8 %).

Aquestes xifres indiquen que l'economia catalana és exportadora neta de recursos a altres economies, per la diferència entre l'estalvi i la inversió (que és igual al saldo exterior = 10,7 % del PIB català el 2013). En canvi, l'economia espanyola sense Catalunya ha tendit històricament a ser importadora neta de capitals.

L'anàlisi durant un període més llarg de les taxes d'estalvi i d'inversió a les dues economies ens indica que, per sí mateixa, l'economia catalana hauria estat capaç de finançar totalment la inversió al seu territori amb els seus propis recursos i hauria registrat una posició neta amb l'exterior positiva i creixent, en contrast amb l'economia espanyola.

Pel que fa al crèdit, l'economia catalana representa un 20,2 % dels préstecs concedits per entitats de crèdit al conjunt de l'Estat i un 16,8 % dels dipòsits, segons dades del Banc d'Espanya per a l'any 2013. Aquests valors estan aproximadament en línia amb el pes que representen el PIB i la població de Catalunya en relació al conjunt de l'Estat, respectivament. El total de crèdits concedits representa el 154,3 % del PIB català (143,6 % al conjunt de l'Estat). La relació entre crèdits i dipòsits és d'1,5 vegades a Catalunya i d'1,2 vegades al conjunt de l'Estat, posant de manifest la forta dependència del crèdit exterior a les dues zones.

Finalment, l'informe analitza la presència a la resta de l'Estat de les principals entitats de crèdit amb seu a Catalunya (Caixabank, Banc Sabadell i Catalunya Banc) i la presència a Catalunya de les sis principals de crèdit amb seu a la resta de l'Estat. L'anàlisi es limita al nombre d'oficines ubicades a cada territori amb dades de l'any 2012, últim amb informació disponible. Per tant, és possible que els canvis registrats pel sector entre aquesta data i el moment actual puguin haver modificat en part els resultats que es presenten. Amb les dades disponibles, aproximadament un 70 % de les oficines de les tres principals entitats de crèdit amb seu a Catalunya se situen a la resta de l'Estat, mentre que gairebé un 14 % de les oficines de les sis principals entitats de crèdit amb seu a la resta de l'Estat estan a Catalunya. Aquestes xifres posen de manifest l'elevada interrelació empresarial entre Catalunya i Espanya en aquest sector.